

Kõrgem Kunstikool Pallas

Maaliosakond

Karl Eduard von Lipharti graafikakarpide konserveerimine

Lõputöö

Mariana L. L. Hirv

Juhendaja: Jolana Laidma

Tartu 2024

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	4
1. RAADI MÕIS JA LIPHARTIDE KUNSTIKOGU	5
1.1. Raadi mõisa kujunemine kunstikeskuseks	5
1.2. Karl Eduard von Lipharti tegevus kunstikolleksionäärina	6
1.3. Liphartide kunstikogu olulisus	8
1.4. Raadi kunstikogu Eesti vabariigi loomise järgselt	9
2. SEGAMATERJALIST KARPIDE KONSERVEERIMINE	10
2.1. Segamaterjalide omadused	10
2.2. Mis on graafikakarp?	11
2.3. Karpide konstruktsioon ja üldine seisund	11
3. PRAKTILISE TÖÖ KIRJELDUS	13
3.1. Karpide puhastamine	13
3.2. Puitkaanega karbid	13
3.2.1. KMM GR 1776	13
3.2.2. KMM GR 1777	15
3.3. Pappkaanega karbid	16
3.3.1. KMM GR 1775	16
3.3.2. KMM GR 1778	17
3.4. Nurkade ja kattematerjali parandused	18
3.5. Karbid enne ja pärast konserveerimist (fotod)	21
3.5.1. KMM GR 1775 enne	21
3.5.2. KMM GR 1775 pärast	23
3.5.3. KMM GR 1776 enne	25
3.5.4. KMM GR 1776 pärast	27
3.5.5. KMM GR 1777 enne	29
3.5.6. KMM GR 1777 pärast	31
3.5.7. KMM GR 1778 enne	33
3.5.8. KMM GR 1778 pärast	35
KOKKUVÕTE	37
SUMMARY	38
KASUTATUD KIRJANDUS	39
LISAD	40
Lisa 1. Tööde album KMM GR 1775	40

Lisa 2. Tööde album KMM GR 1776.....	45
Lisa 3. Tööde album KMM GR 1777.....	51
Lisa 4. Tööde album KMM GR 1778.....	56

SISSEJUHATUS

Lõputöö teemaks on segamaterjalidest graafikakarpide konserveerimine. Karbid kuulusid 19. sajandil Raadi mõisa majoraadi Karl Eduard von Lipharti vanagraafika kogusse. 1920. aastal Tartu Ülikoolile antud Lipharti ja Raadi kunstikogu graafikast on enamik hoiul Tartu Ülikooli kunstimuuseumis ning moodustab suurima osa Eestisse jäänud Raadi mõisa kunstivaradest.

Kirjalikus osas tutvustatakse Raadi mõisa omanike Liphartite kunstikogu kujunemist 18.-19. sajandil. Keskendutakse Karl E. von Lipharti kunsti kolleksioneerimisele nii Raadi kui ka tema isiklikku kunstikogusse ning tema olulisusest kunstiteadlase ja -kolleksionäärina.

Praktilises osas konserveeritakse neli segamaterjalist graafikakarpi. Kirjeldatakse tööd puudutavate materjalide omadusi, vananemisest tingitud muutuseid ning millest lähtuda segamaterjalidest objektide konserveerimisel.

Lõputöö annab ülevaate graafikakarpide olemusest, segamaterjalide konserveerimise peamistest printsiipidest ning räägib Liphartite ajast Raadi mõisas ja Karl E. von Lipharti eluaegsest kunsti kogumisest.

1. RAADI MÕIS JA LIPHARTIDE KUNSTIKOGU

1.1. Raadi mõisa kujunemine kunstikeskuseks

Tartu Raadi mõisa omanikud Liphartid olid pärit Tallinna kodanike hulgast, teinud karjääri Rootsi kuningakojas ja saanud 1688. aastal aadliseisuse. Majandusliku tegevuse kõrval oli neil keskmisest suurem huvi ka hariduse ja kultuuri vastu.

Raadi mõisa jõudsid nad 1752. aastal, kui Roela mõisa omanik, kaardiväe erurittmeister Carl von Liphart selle ära ostis. Veidi hiljem omandas ta ka Vastseliina kunagise linnuselääni ja pani nii aluse perekonna hiigelvaldustele.¹

Esimene mõisahärra Carl von Liphart (1719-1792) pühendus rohkem mõisamajandusele, ehkki mõningaid kunstioste tehti juba 1750. aastatest alates. Carli surma järel päris Raadi mõisa tema ainus poeg Reinhold Wilhelm, kes oli saanud väga hea hariduse ja teeninud tsaari kaardiväes. Ta pidas lugu raamatutest ja kaunitest kunstidest ning tema ajal pandi alus nii Raadi raamatukogule kui ka graafika- ja maalikogule. Reinhold Wilhelm pärandas kõik oma raamatud, vaselõiked, maalid, instrumentide ja teadusriistade kogu koos Kuremaa ja Võikvere mõisatega oma pojapojale Karl Eduardile, ehkki Raadi majoraadi valdajaks sai poeg Karl Gotthard.²

1840. aastatest hakkas Raadi maalikogu komplekteerimisse üha enam panustama Karl E. von Liphart, kelle kunstihuvi oli saanud alguse tänu vanaisa Reinhold Wilhelmi suunamisele. 1834. aastal oli Karl Eduard müünud ära päranduseks saadud Kuremaa ja Võikvere mõisad ning olles majanduslikult kindlustatud, oli tal võimalik reisida ja osta kunstiteoseid.³

1841. aasta paiku viibis Karl E. von Liphart, kes reisis palju, mõnda aega jälle kodumaal, kus ta aitas isal panna Raadil välja kunstikogu ning korraldas Tartu vaesteabi seltsi (Dorpater Hilfsverein) tegevdirektorina seltsi üritusi.⁴

¹ Kukk, Inge; Õunapuu, Piret; Maiste, Juhan; Sakk, Ingrid; Keevallik, Juta. Unistuste Raadi. Liphartide kunstikogu Eestis. Tartu ülikooli kirjastus, Tartu 2015, lk 20

² Sama, lk 75-76

³ Sama, lk 79

⁴ Sama, lk 79

Aastatel 1842-1843 reisis Karl E. von Liphart Prantsusmaal, Hispaanias, Hollandis ja Belgias, kus täiendas isa palvel nii Raadi maalikogu kui ka tegi oste enda isiklikku kogusse.⁵

1846. aastal, kui Karl E. von Liphart oli Bonnist perega Tartusse kolinud, lõi ta jälle aktiivselt kaasa kohalikus elus. Sellest ajast alates said Tartus alguse ka kuulsad Lipharti „pühapäevaakadeemiad”.⁶

Kui Karl E. von Lipharti surma järel 891. aastal liideti tema kunstikogud Raadi majoraadi kunstivaradega, jõudis märkimisväärne hulk gravüüre kodumõisa tagasi ja 19. sajandi lõpukümnendil, Firenze ja Raadi kogu liitmise järel, oli Raadil üks Balti provintside silmapaistvamaid Itaalia maalikunsti kogusid.⁷

20. sajandi alguses täienes see veel tänu Reinhold Karl von Lipharti uutele ostudele, olles siis kunstikoguna oma hiilguse tipul.⁸

Raadi mõisas said kokku erinevad ajastud ja kultuurid – Kreeka, Itaalia, Madalmaad, Saksamaa.⁹

1.2. Karl Eduard von Lipharti tegevus kunstikollektsionäärina

Raadi Liphartid olid kunstimaailmas tuntud eelkõige tänu kollektsionääri Karl Eduard von Lipharti värvikale isiksusele.¹⁰

Asjatundjate tähelepanu äratas Euroopas nii tema graafikakogu oksjon 1876. aastal Leipzgis Boerneri juures kui ka tegevus kunsti, eelkõige Itaalia renessansskunsti ekspordina.¹¹

Oma vanaisa surma ja tema päranduse saamise ajal elas Karl E. von Liphart Tartus Laia tänava majas nr 32. Seal asus ta kuni oma isa, Raadi mõisa valdaja surmani 1853. aastal, ning kolis seejärel ise Raadile. Tema välismaalt kaasa toodud kunstikogu paigutati Laial tänaval teise korruse söögisaali ja kabinetti. Söögisaali rajati väike vanade meistrite

⁵ Kukk, Inge; Õunapuu, Piret; Maiste, Juhan; Sakk, Ingrid; Keevallik, Juta. Unistuste Raadi. Liphartide kunstikogu Eestis. Tartu ülikooli kirjastus, Tartu 2015, lk 82

⁶ Sama, lk 79

⁷ Sama, lk 93, 114

⁸ Sama, lk 97

⁹ Sama, lk 14

¹⁰ Sama, lk 43

¹¹ Sama, lk 43

maalide galerii ning kabinetis hoiti graafikamappe ja eksponeeriti silmapaistvate graafikameistrite reprodutseerivaid gravüüre P. P. Rubensi, A. Van Dycki ja Michelangelo maalidest.¹²

Lisaks oli tema omanduses ka palju antiikaja skulptuuride ja reljeefide kipskoopiaid.¹³ Alates 1862. aastast kuni elu lõpuni elas Karl Eduard perega Firenzes, kus pühendus peamiselt graafika ja joonistuste kogumisele. Temast kujunes omamoodi kunstiprohvet, kelle ümber koondus sealne Saksa ja Vene kunstiajaloo huviliste seltskond.¹⁴

Oma varem ostetud maalid, skulptuurid jm kunstiesemed oli ta jätnud Tartusse, kuid graafikakogu võttis ta Itaaliasse kaasa. Selleks ajaks ei olnud tal enam ei raha ega ka ruumi hinnaliste originaalmaalide ja skulptuuride kogumiseks, kuid graafika puhul olid hinnad madalamad ning soovitud valikut saavutada oli lihtsam. Koopiaid leidis ka Karl E. von Lipharti enda graafikakogus, kuid neid pidas ta kunstihuvilisele kasulikuks silmatreenimise õppematerjaliks.¹⁵

Karl E. von Lipharti kunstikogu kujunes Raadi mõisa kunstikogust sõltumatult¹⁶ ja ei kuulunud Raadi majoraadi varade hulka, kuid läks sinna pärast Karl E. von Lipharti surma 1891. aastal.

Kuigi Karl E. von Lipharti eesmärgiks ei olnud maalikunsti kogumine, siis tänu sõprusele Vene tsaari Nikolai I tütreaga, suurvürstinna Maria Nikolajevnaga, jõudis tema kogusse ka hinnatud maale. Pärast abikaasa surma oli suurvürstinna kolinud Firenzesse, kus ta üüris Quarto villa ning pühendus kunsti kogumisele. Karl E. von Liphart oli tema nõuandjaks selles valdkonnas. Haritud ja huvitava vestluspartnerina said neist lähedased sõbrad ja Karl E. von Liphart saatis vürstinnat tema reisidel Euroopas ja ka siis, kui too külastas oma sugulasi Peterburis. Kui Maria Nikolajevna 1876. aastal suri, pärandas ta Karl E. von Liphartile mitu maali oma Quarto villa kollektsioonist, mida Karl ise oli aidanud välja valida.¹⁷

Oma elu lõpul tundis Karl E. von Liphart muret ka allesjäänud graafika ja kipsvalandite saatuse pärast – kas oskavad pärijad neid piisavalt hinnata ega põlga tühiseks. Karl E. von

¹² Kukk, Inge; Õunapuu, Piret; Maiste, Juhan; Sakk, Ingrid; Keevallik, Jutta. Unistuste Raadi. Liphartide kunstikogu Eestis. Tartu ülikooli kirjastus, Tartu 2015, lk 88

¹³ Sama, lk 80

¹⁴ Sama, lk 53

¹⁵ Sama, lk 132

¹⁶ Sama, lk 114

¹⁷ Sama, lk 18, 89-90

Lipharti surma järel päris graafikakogu uus Raadi majoraadihärä Reinhold Karl von Liphart, kelle korraldatud oksjonimüükidel 1890. aastatel leidsid paljud graafilised lehed, joonistused ning akvarellid uue omaniku. Reinhold K. von Liphart, kes oli ka ise kunstihuviline, ei järginud paraku oma vanaisa soovi säilitada graafikakogu järeltulevate põlvete silmaringi avardamiseks. Küllap oli uutes oksjonimüükides oma osa ka mõisa nõrgeneval majanduslikul olukorral.¹⁸

1.3. Liphartide kunstikogu olulisus

Karl E. von Lipharti graafikakogu kuulsus jõudis Balti provintsidest palju kaugemale, kinnitades Raadi ja Liphartite nime kindlalt kunsti kollektseerimise kaardile. Graafikakogu algusaeg jäi 1830. aastatesse, mil on dateeritavad esimesed ostud. Kogu täiendamine ostudega jätkus 1840.-1850. aastatel, sellest ajast on säilinud sel teemal kirjavahetust kunstikaupmeestega. Et pärast Karl E. von Lipharti Firenzele asumist 1862. aastal sarnased allikad puuduvad, ei tähenda muidugi, et graafikakogumine Itaalia renessansipealinnas tagaplaanile jäi, kuid tundub, et graafikakogu tuumik oli selleks ajaks moodustunud. Huvi graafika vastu säilis Karl E. von Liphartil elu lõpuni ning graafika kogumine jätkus ka veel pärast põhiosa oksjoneerimist. Graafika kõrval ostis Liphart ka joonistusi, mille paremik müüdi 1898. aastal oksjonil.¹⁹

Kirg kunsti vastu koos sügavate teadmiste ning suurepärase kollektseerivaistuga, mis saatis Lipharteid läbi mitme põlvkonna, oli vorminud Raadi kunstikogu üheks kõige silmapaistvamaks erakollektseerimiseks 19. sajandi Venemaa Balti provintsidel. Liphartite nimi kunsti tundjana ja kunsti kogujana oli märgilise tähendusega mitte ainult Baltikumis, vaid ka Euroopa kunstiringkondades.²⁰

Raadi Liphartite maali- ning graafikakogu puhul oli sisuliselt tegu kahe erineva kollektseerimisviisiga. Mõisa esinduspoolt toetatav maaligalerii ning Karl Eduardi kabinetti kuhjatud graafikamapid olid erinevad juba eesmärkidelt ja kasutusviisidelt. Kui kunstikogumise üheks oluliseks motiiviks pidada esinduslikkuse taotlust, tuleks seda

¹⁸ Kuk, Inge; Õunapuu, Piret; Maiste, Juhan; Sakk, Ingrid; Keevallik, Jutta. Unistuste Raadi. Liphartide kunstikogu Eestis. Tartu ülikooli kirjastus, Tartu 2015, lk 132

¹⁹ Sama, lk 120

²⁰ Sama, lk 69

rõhutada just Raadi mõisale tuntust toonud maalikogu puhul, millele vastanduvalt Karl E. von Lipharti huvi ja tegevus graafikaga oli pigem uuriv, õpetamisele ja teadmistele suunatud.²¹

1876. aasta oksjonikataloogi järgi saab luua pildi nendest graafikakunsti šedöövritest, mis Karl E. von Lipharti graafikakogule kuulsust töid. Peaaegu iga katalooginumbri juurde on märgitud, et tegu on väga haruldase või väga hea kvaliteediga tõmmisega. Karl E. von Lipharti valikut iseloomustades võib tema kogu pidada omamoodi tüüpiliseks 19. sajandi graafikakoguks, mis rõhuasetusega Madalmaade ning Saksa koolkondadel pakkus kontsentreeritud läbilõiget Lääne-Euroopa graafika ajaloost.²²

Lipharti kogust pärit graafika ja ka joonistused rändavad tänaseni Boerner, Christie', Sotheby jt kunstiaride müükidel. Hoolimata nii mõnegi Lipharti kogu oksjonil ülistatud haruldase hilisemast autorsuse muutusest või koopiaks osutumisest, võib nii Fitzwilliami kui ka Briti muuseumi näitel öelda, et ühe töö erinevate eksemplaride puhul pärineb graafika mõistes kvaliteetsem tõmmis Karl E. von Lipharti kogust, mis tõendab, et kiidusõnadel oli alust.²³

1.4. Raadi kunstikogu Eesti vabariigi loomise järgselt

1919. aasta maareformi järgselt andis Eesti vabariik Raadi mõisa pärast Vabadussõda Tartu Ülikooli kasutusse. Karl E. von Lipharti graafika jäi esialgu koos muu kunstivaraga hoiule Raadi mõisa. 1922. aastal andis Tartu Ülikool Raadi mõisa 1909. aastal loodud Eesti Rahva Muuseum kasutusse koos seal asunud kunstivaradega, deponeerides ka kingitud graafika Eesti Rahva Muuseumile, kelle hoole alla jäi see järgneviks kümneks aastaks.²⁴

Täna on enamik 1920. aastal ülikoolile antud Lipharti ja Raadi kogu graafikast hoiul Tartu Ülikooli kunstimuuseumis ning see moodustab suurima osa Eestisse jäänud Raadi mõisa kunstivaradest.²⁵

²¹ Kuk, Inge; Õunapuu, Piret; Maiste, Juhan; Sahk, Ingrid; Keevallik, Jutta. Unistuste Raadi. Liphartide kunstikogu Eestis. Tartu ülikooli kirjastus, Tartu 2015, lk 132

²² Sama, lk 123

²³ Sama, lk 131

²⁴ Sama, lk 135

²⁵ Sama, lk 138

2. SEGAMATERJALIST KARPIDE KONSERVEERIMINE

2.1. Segamaterjalide omadused

Segamaterjalidest objekti puhul tuleb arvestada iga materjali eripäradega. Kuidas ühe või teise materjali omadused (struktuur, õhuniiskus, temperatuuri- ja valgustundlikkus jne) keskkonna muutustega kohanevad. Enne konserveerimist on oluline aru saada, mis on materjali kahjustuse põhjus. Näiteks valed kasutusvõtted, halvad hoiustamistingimused ning ka materjalide vaheline ebakõla. Antud objektide puhul: puidu, paberi, tekstiili, naha ja metalli koosmõju üksteisele.

Kõige rohkem mängib karpide karkassiks kasutatud puit, mis reageerib õhuniiskuse muutustele vastavalt paisudes või kokku kuivades. Sellest tingituna kaasnevad tihti kahjustused kattematerjalides nagu paber ja tekstiil. Nii on tekkinud rebendid karbi sisu katvasse paberisse. Liigse õhuniiskuse tõttu paisub puit rohkem kui paber. Või vastupidi, puit on kokku kuivanud ja paber on seetõttu lokkima hakanud. Siin tuleb arvestada, et puit võib mängida ka tulevikus, seetõttu ei ole mõistlik paberit tagasi kokku liimida. Piisab vaid lahtiste servade fikseerimisest. Nii ei teki uusi kahjustusi ja puidu ruumala muutustega saab paber kaasa liikuda olemasolevate rebendite kaudu.

Puidu hoiustamiseks sobib suhteline õhuniiskus vahemikus 35-55%. Õhuniiskuse langemine allapoole 35% põhjustab puidu pragunemise. Kui suhteline õhuniiskus langeb alla 30%, võib see põhjustada liimide hapraks muutumise ja tappide lahtituleku.²⁶

Tekstiilil on peamiselt kasutusest tingitud kulumised nurkades ja kaane valtsi murdekoha servades. Linase tekstiili kiududes on piisavalt vaba ruumi, mis annab tekstiilile elastsuse, seetõttu ei ole ta puidu ruumala muutustele nii tundlik.

Nahka mõjutavad enim otsene päikesevalgus, liigkuivus ja -niiskus. Naha vananedes muutuvad kollageenisidemed rabedaks ja nahk kaotab oma elastsuse. Tekivad rebendid ja

²⁶ Konsa, Kurmo. Artefaktide säilitamine. Tartu Ülikooli kirjastus, Tartu 2007, lk 211

nahapinna irdumine. Selline nahk ei talu painutamist. Seetõttu on tekkinud rebendid karbi kaane ja selja üleminekule.

Metalli ennast mõjutab keskkond kõige vähem. Kuna metallist panused on kinnitatud mõne tundlikuma materjali külge (näiteks puit või nahk), siis võib juhtuda, et nad on eseme küljest lahti ja ka kaduma läinud. Antud objektide puhul on osad kinnitushaagid puudu. Põhjuseid võib olla mitmeid, näiteks keegi on need küljest ära keeranud ja kusagil mujal kasutusele võtnud või puidu kuivamisega on kruvid logisema hakanud ja haagid kasti küljest ära kukkunud.

2.2. Mis on graafikakarp?

Graafikakarp, solanderi kast või klappkarp on raamatukujuline karp, mida kasutatakse käsikirjade, kaartide, trükiste, dokumentide, vanade ja väärtuslike raamatute jms hoidmiseks. Tavaliselt kasutatakse neid arhiivides, trükikodades ja raamatukogudes.

Karbi disain koos omapärase kokkupandava selgrooga võimaldab hõlpsat juurdepääsu sisule, vähendades seega kahjustuste ohtu, mis võib tekkida tavalise neljapoolse karbi puhul.

Käesolevas töös kajastatud graafikakarbid kuulusid 19. sajandil Karl Eduard von Lipharti kunstikogusse. Arvatavasti hoidis ta nendes gravüüre, joonistusi ning ilmselt ka akvarellmaale.

2.3. Karpide konstruktsioon ja üldine seisund

Segamaterjalist karbi kaaned on puidust või kõvakõitepapist ning küljed puidust. Karbi kolm külge on fikseeritud karbi põhjale omavahel tappliites. Neljas, selgroo külge, avaneb koos kaanega ja langeb tasapinnale, kus karp avatakse. Kaaned on köidetud nahaga ning kogu välimine pind kaetud linase tekstiiliga. Karbi välimine serv on kaetud marmorpaberiga ja sisu kaetud kliisterpaberiga. Iga karbi korpuse servadele kinnituvad neli metallist lukkumit.

Neljast karbist kaks on puidust kaantega ning kaks kõvakõitepapist kaantega. Kolm karpi on keskmiselt mõõtudega 41 x 57 x 6,5 cm ja neljas pisut suurem – 54 x 69 x 7 cm.

Karpidel on kattematerjalid tolmused ja määrdunud, neil on tugevad kulumisjäljed, konstruktsioonis vigastusi, puuduolevaid detaile ning hiljem lisatud kleeibised/metallist numbrimärgised.

3. PRAKTILISE TÖÖ KIRJELDUS

3.1. Karpide puhastamine

Karpe katvale tekstiilile tehti kuivpuhastus tahmakäsnaga, külgedel marmorpaberile märgpuhastus vatitikkude ja ensüümidega. Metallist haagid puhastati EDTA dinaatriumsoola 2.5 % lahuse ja terasvillaga. Metallist märgised eemaldati spaatli ja tangidega. Kleebised eemaldati eukalüptiõli ja 2.5 % metüülselluloosiga. Säilitati omal kohal saksakeelsed kirjad-sildid, eeldusel, et see on kõige vanem ja algsem kihistus.

3.2. Puitkaanega karbid

3.2.1. KMM GR 1776

Seisundi kirjeldus

Karbi vasak külg on lahtine ja kinnitub karbi külge ainult marmorpaberi kaudu. Kaane nurgad on kulunud – tekstiil on rebenenud ja puidul kerged vigastused. Lukkumitest on säilinud üks esikülje paremal poolel.

Konstruksiooni parandused

Katkine ploki serv eraldati karbist marmorpaberit destilleeritud veega niisutades ning tekstiili servast skalpelliga lahutades. Ploki välisküljelt avati marmorpaber kuni servani – destilleeritud veega niisutatud filterpapp asetati marmorpaberile ja kaeti kilega 15-20 minutiks. Pärast kompressi lahutati paber spaatliga ning pandi holytexi vahele.

Ploki serv liimiti PVA liimiga tagasi ja fikseeriti pleksiklaaside vahel pitskruvidega. Tappliide tasandati peitliga ning lihviti siledaks. Katkiste tapiotsade tühimikud täideti jaapani paberi ja PVA-kliistri seguga. Lahtine tekstiili serv liimiti tagasi ning marmorpaberi puudulike kohtade alla paigutati sobiva tooniga jaapani paber. Valmistati uus haak esiküljele, et puidust kaas, mis aja jooksul kuivades on kaardunud, oleks edaspidi kindlamini fikseeritud.

3.2.2. KMM GR 1777

Seisundi kirjeldus

Karbi põhja vasakul serval on pika aja jooksul puidu kuivamisest tekkinud sälk ning ka tappliide on kuivamisega kergelt paigast nihkunud. Serva kangas ja marmorpaber on lahti tulnud. Tekstiil on nurkadest kulunud, kuid neljast karbist kõige paremas seisukorras. Esikülje paremal pool on puudu üks haak.

Konstruksiooni parandused

Põhjas olev sälk ja tappliite ebatasasused täideti jaapani paberi ja PVA-nisujahu kliistri seguga ning kaeti toneeritud jaapani paberiga. Lahtine tekstiil ja marmorpaber liimiti tagasi nisujahu kliistriga. Puudulik haak asendati uuega.

3.3. Pappkaanega karbid

3.3.1. KMM GR 1775

Seisundi kirjeldus

Karbi üldine konstruktsioon on terve, kuid tagumisel küljel on mõlemas otsas nahast ühendus servadel läbi kulunud. Nahk on muutunud kuivaks ja rabedaks. Alumise otsa servas on puidust väike tükk puudu. Kaantel on nurkades papi kihid lahti ja tekstiil rebenenud.

Parandused

Tagumisel küljel avati tekstiili ja naha servad spaatliga. Katkine puidu nurk taastati jaapani paberi ja PVA-kliistri seguga. Iga nelja nurga ühenduskoht toestati uue, õhendatud veise taimparknaha tükiga. Vana nahk ja tekstiil liimiti nisujahu kliistriga tagasi, kaeti holytexi ja vildiga ning survestati elastiksidemega.

3.3.2. KMM GR 1778

Seisundi kirjeldus

Varasematest parandustest on karbi selja otstes peale liimitud tekstiili lapid. Alumise otsa servas on tekstiil ja nahk läbi kulunud ning puidukiud lahti. Kaante nurkades on tekstiil ja papi kihid lahtised. Servades on tekstiil kohati kulunud ja vigastatud. Kaane alumise haagi kinnitusaas on nõrgenenud papi servas ebastabiilne.

Parandused

Karbi selja otsal avati tekstiili ja naha servad spaatliga. Lahtised puidu kiud liimiti kokku ning serva ühenduskoht toestati õhendatud naha tükiga. Vana nahk ja tekstiil liimiti tagasi,

kaeti holytexi ja vildiga ning survestati elastiksidemega.

Eemaldati alumise haagi kinnitus kaanelt. Serva lahtised kihid liimiti kokku ja toestati jaapani paberiga, tekstiil liimiti tagasi ja kaeti õhema jaapani paberiga. Pärast kuivamist puuriti aasa kinnituse jaoks kaks uut auku ning aas fikseeriti tagasi õigele kohale.

3.4. Nurkade ja kattematerjali parandused

Nurkade ümbruses tekstiil avati skalpelliga paremaks ligipääsuks.

Puitkaante nurkadel liimiti kokku lahtised puidukiud ning kaeti toonitud jaapani paberiga lisatugevduseks.

Pappkaantel liimiti lahtised kihid nisujahu kliistri ja PVA seguga ning jäeti surveklambritega fikseeritult kile ja pleksiklaasi tükkide vahele kuivama. Pärast täielikku kuivamist eemaldati üleliigne liimisegu vaibanoaga. Nurgad kaeti jaapani paberiga ja tekstiil liimiti tagasi omale kohale.

Karbi nurgad ja servad, kus tekstiil oli läbi kulunud või ei olnud terviklikult säilinud, kaeti õhukese jaapani paberiga. Pärast kuivamist retušeeriti parandused akvarellvärvidega.

3.5. Karbid enne ja pärast konserveerimist (fotod)

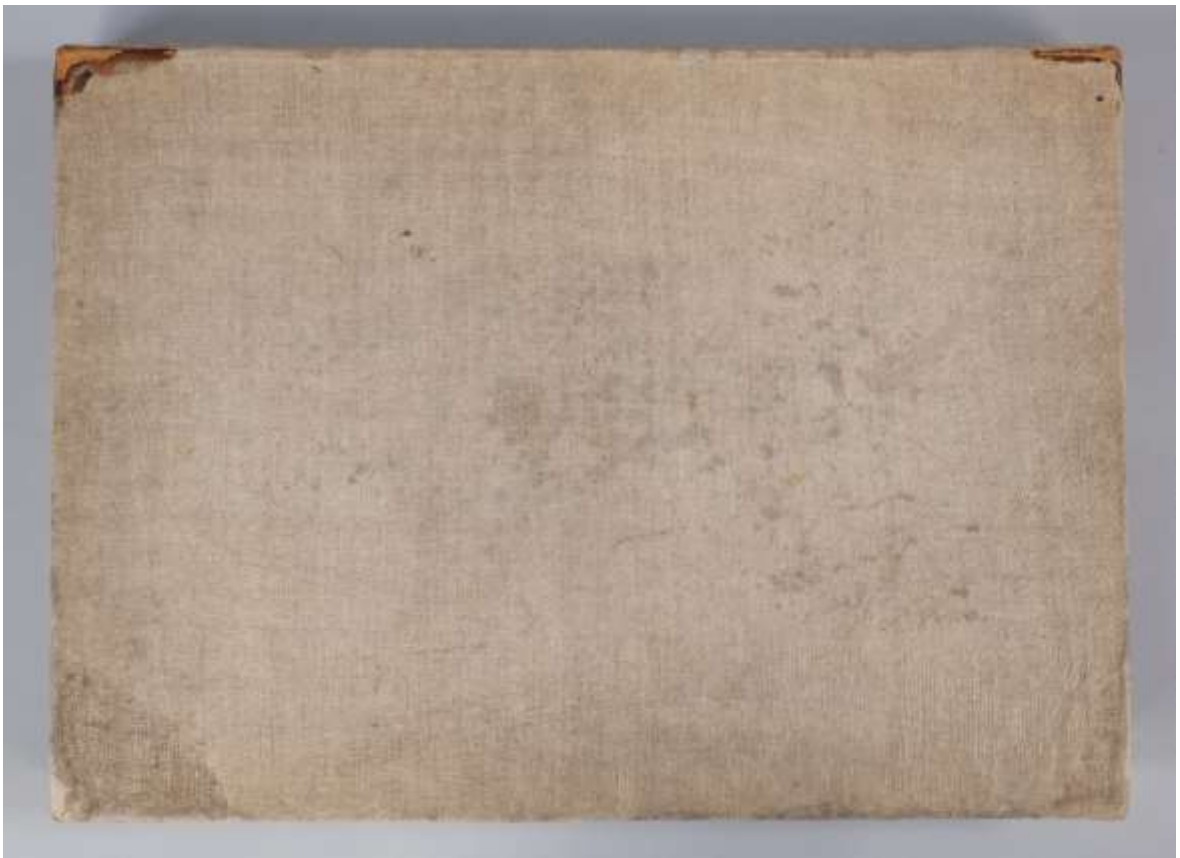
3.5.1. KMM GR 1775 enne

3.5.2. KMM GR 1775 pärast

3.5.3. KMM GR 1776 enne

3.5.4. KMM GR 1776 pärast

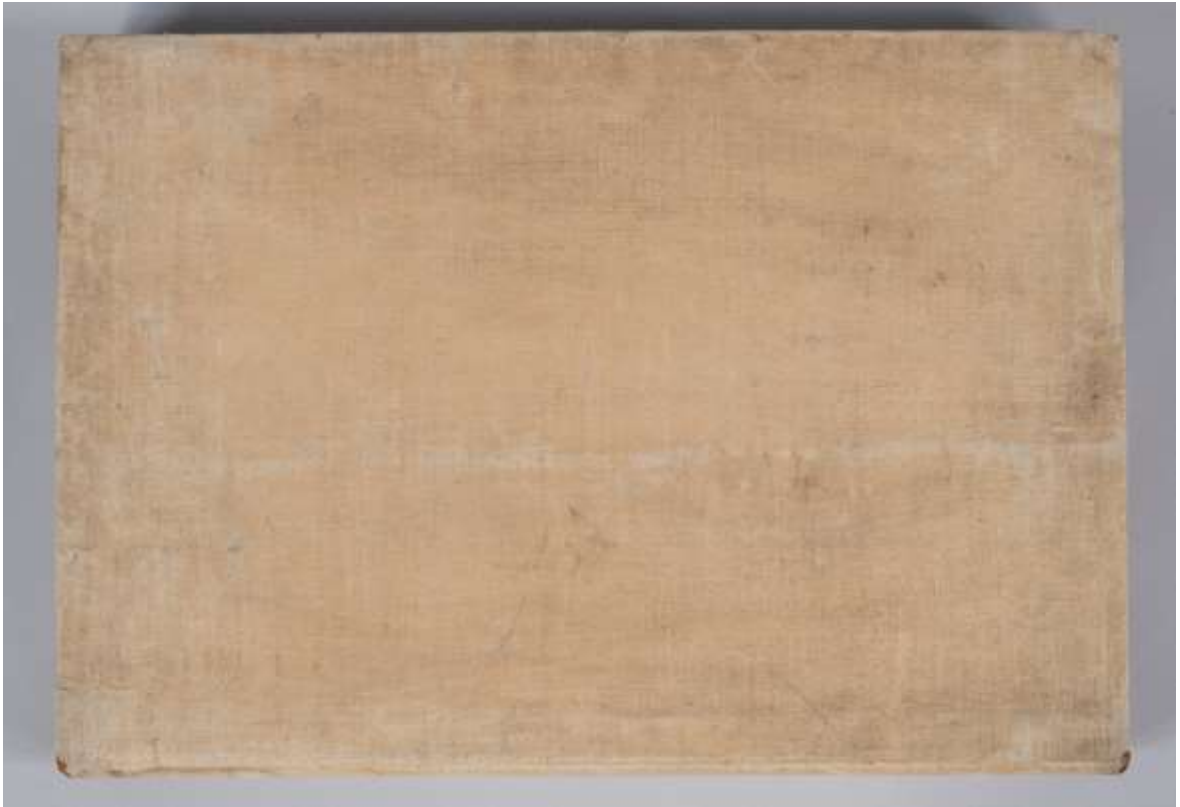
3.5.5. KMM GR 1777 enne

3.5.6. KMM GR 1777 pärašt

3.5.7. KMM GR 1778 enne

3.5.8. KMM GR 1778 pärašt

KOKKUVÕTE

Lõputöö teoreetilises osas anti ülevaade Liphartite kunstikogu kujunemist Raadil 18.-19. sajandil ning Karl Eduard von Lipharti kunsti kolleksioneerimist nii Raadi kui ka tema isiklikku kunstikogusse ja tema olulisusest kunstiteadlase ja -kolleksionäärina.

Kunstikogujana sai Karl E. von Liphart kuulsaks oma vanagraafika kollektsiooniga, mille paremik müüdi 1876. aastal Leipzgis oksjonil. Osa sellest esinduslikust graafikakogust jõudis hiljem Tartu Ülikooli kunstimuuseumi.

Lõputöö praktilise töö tulemusena konserveeriti Tartu Ülikooli kunstimuuseumile kuuluvad neli graafikakarpi K. E. von Lipharti vanagraafika kogust. Karpe ei ole muuseumil plaanis eksponeerida ega püsivalt graafika hoiustamiseks kasutada. Karbid hoiustatakse hoidlas ning on mõeldud piiratud ja eksklusiivseks kasutuseks muuseumi sees.

Konserveerimistööde käigus parandati karpide vigastused konstruktsioonis, puhastati kattematerjal (linane tekstiil, marmorpaber) tolmust ja metallist lukkumid oksüdatsioonist ning toestati materjalide läbikulunud kohad. Töö tulemusena pikenes objektide eluiga märgatavalt.

Konserveerimistööd toimusid Tallinnas, Konserveerimis- ja digiteerimiskeskuses Kanut esemeosakonnas jaanuarist maini 2024. aastal esemekonservaatori Jolana Laidma juhendamisel.

Tööde käigus käsitleti segamaterjalide konserveerimise põhimõtteid ja materjalide omadusi, loodi ülevaade säilitamistingimustest ning omandati erinevad praktilised töövõtted segamaterjalide konserveerimiseks.

SUMMARY

The subject for this thesis is the conservation of clamshell cases made of mixed materials. The cases belonged to the majorat of the Raadi manor, Karl Eduard von Liphart's collection of old prints in the 19th century.

The first part introduces the development of the Lipharts' art collection in the 18th and 19th centuries. The focus will be on Karl E. von Liphart's art collections to both Raadi's and his personal collection, and his importance as an art scholar and collector.

In the second part of this thesis, four mixed-material cases are conserved. The characteristics of the materials involved, the changes caused by aging, and the principles to be followed when conserving mixed-material objects are described. During the conservation work, damages to the cases' structure was repaired, the covering materials were cleaned of dust and the metal locks of oxidation. Worn-out areas of the materials were restored. As a result of the work, the lifetime of the objects was considerably extended.

The conservation work took place in Tallinn, in the Conservation and Digitization Center Kanut, in the artefact department from January to May 2024 under the guidance of artefact conservator Jolana Laidma.

During the course of the work, the principles of conservation of mixed materials were discussed, an overview of preserving conditions was created, and various practical methods of conservation of mixed materials were acquired.

The thesis gives an overview of the nature of clamshell cases, the main principles of conservation of mixed materials, and tells about the Lipharts' time in the Raadi manor and Karl E. von Liphart's lifelong art collection.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Konsa, Kurmo. Artefaktide säilitamine. Tartu Ülikooli kirjastus, Tartu 2007
2. Kukk, Inge; Õunapuu, Piret; Maiste, Juhan; Sahk, Ingrid; Keevallik, Juta. Unistuste Raadi. Liphartide kunstikogu Eestis. Tartu ülikooli kirjastus, Tartu 2015
3. Risk Assessment for Object Conservation. Jonathan Ashley-Smith. Butterworth-Heinemann. United Kingdom, Oxford 1999

LISAD

Lisa 1. Tööde album KMM GR 1775

Tööde album

Mariana Lisette Lee Hirv

Teostaja nimi

SA Eesti Vabaõhumuuseum, Konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut

Tööde läbiviimise koht (asutus/osakond)

Jolana Laidma, eseme konservaator, Konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut

Juhendaja/ametiniimetuse/asutus

1. Objekti andmed

Nimetus: Raamatukujuline karp graafika hoiustamiseks
Autor: -
Dateering: 19. saj
Materjal: puit, tekstiil, nahk, paber, marmorpaber, metall
Tehnika: -
Mõõtmed: 41cm x 56.5cm x 6cm
Omanik: Tartu Ülikooli kunstimuuseum
Tähis: KMM GR 1775

2. Konserveerimistööde eesmärk

Korrastada edasiseks säilitamiseks ja eksponeerimiseks
Tööd alustatud: jaanuar 2024
Tööd lõpetatud: mai 2024

3. Objekti iseloomustus ja uurimine

Karbi kaas ja põhi on valmistatud kõvaköite papist ja selja küljel ühendatud nahaga ning kaetud linase tekstiiliga (meenutab lõuendi kangast). Karbi neli külge on puidust, millest

kolm on fikseeritud naeltega karbi põhjale omavahel tappliites. Neljas, karbi selja külg, avaneb koos kaanega ja langeb tasapinnale, kus karp avatakse. Küljed on kaetud marmorpaberiga, karbi sisu kliisterpaberiga. Esiküljel on kaks metallist lukkumit ja lisaks üks kummalgi küljeserval.

4. Objekti seisund enne konserveerimist

Karbi üldine konstruktsioon on terve. Kaane nurkadel ja servadel on tugevad kulumisjäljed – tekstiil on rebenenud ja papi kihid lahtised. Karbi seljal on nahast ühendus nurkades läbi kulunud. Nahk on muutunud kuivaks ja rabedaks. Karbi pind on tolmune ja määrdunud. Karbi seljal on hiljem lisatud kleebised.

5. Konserveerimiskava

Fotografeerimine
Dokumenteerimine
Kuivpuhastus: tekstiil, paber
Siltide eemaldamine
Marmorpaberi puhastamine
Metallist panuste puhastamine ja korrastamine
Katkiste nurkade korrastamine
Kattematerjali korrastamine

6. Konserveerimistööde kirjeldus

Jrk.Nr.	Tööde kirjeldus	Kasutatud materjalid; töövahendid, retseptid, firmad
1.	Fotografeerimine: Jaak Rand, Mariana Hirv, Jolana Laidma	
2.	Tekstiili kuivpuhastus: Kogu tekstiiliga kaetud pind puhastati tahmakäsnaga.	-tahmakäsn
3.	Siltide eemaldamine: Metallist märgis eemaldati spaatli ja tangidega. Kleebised eemaldati eukalüptiõli ja skalpelliga.	-eukalüptiõli -2,5% metüülselluloos -destilleeritud vesi -skalpell

4.	Marmorpaberi märgpuhastus: Pind puhastati ensüümidega, kasutades vatti bambustikul.	-ensüümid -vatt -bambustikud
5.	Metallist lukkumite puhastus: Lukkumid eemaldati karbi küljest kruvikeerajaga. Haak puhastati EDTA 2,5% vesilahusega kasutades terasvilla bambustikul. Haagi kinnituskruvi puhastati klaaskiud pliiatsiga. 	-EDTA dinaatriumsoola 2,5% lahus -terasvill -klaaskiud pliiats -bambustikud -destilleeritud vesi -kruvikeeraja -nitriilkindad
6.	Katkiste nurkade korrastamine: Nurkade ümbruses tekstiil avati skalpelliga paremaks ligipääsuks. Papi lahtised kihid liimiti nisujahu kliistri ja PVA seguga, ning jäeti surveklambritega fikseeritult holytexi ja pleksiklaasi tükkide vahele kuivama. Pärast kuivamist kaeti nurga servad jaapani paberiga ja tekstiil liimiti tagasi omale kohale. Nurgad, kus tekstiil ei olnud terviklikult säilinud, kaeti omakorda õhukese jaapani paberiga. 	-nisujahu kliister -PVA liim -jaapani paber -holytex -pintslid -spaatel -skalpell -teflonluu -pleksiklaas -surveklambrid
7.	Naha parandus: Tekstiili ja naha servad avati spaatliga. Katkine puidu nurk taastati jaapani paberi ja PVA-kliistri seguga.	-nisujahu kliister -PVA liim -jaapani paber -veise taimparknahk -spaatel -skalpell -pintslid -holytex

	  Iga nelja nurga ühenduskoht toestati uue õhendatud naha tükiga. Vana nahk ja tekstiil liimiti nisujahu kliistriga tagasi, kaeti holytexi ja vildiga ning survestati elastiksidemega.	-vilttekk -elastikside
8.	Kattematerjali korrastamine: Karbi servadel kulunud ja rebenenud tekstiil liimiti tagasi nisujahu kliistriga ja kaeti õhukese jaapani paberiga ning pärast kuivamist retušeeriti akvarellvärvidega. 	-nisujahu kliister -PVA liim -jaapani paber -pintslid -spaatel -teflonluu

7. Illustratiivne materjal

8. Juhend konserveeritud objekti säilitamiseks ja kasutamiseks

Objekti tuleks kaitsta tolmu, otsese päikesevalguse, liigniiskuse ja -kuivuse eest.

Soovitav suhteline õhuniiskuse juures mitte üle 40% ning temperatuuri juures 18 °C.

Oluline on hoida säilitustingimused stabiilsena. Valgustugevus 50 luks.

Lisa 2. Tööde album KMM GR 1776

Tööde album

Mariana Lisette Lee Hirv

Teostaja nimi

SA Eesti Vabaõhumuuseum, Konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut

Tööde läbiviimise koht (asutus/osakond)

Jolana Laidma, eseme konservaator, Konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut

Juhendaja/ametnimetus/asutus

1. Objekti andmed

Nimetus: Raamatukujuline karp graafika hoiustamiseks
Autor: -
Dateering: 19. saj
Materjal: puit, tekstiil, nahk, paber, marmorpaber, metall
Tehnika: -
Mõõtmed: 41cm x 57.5cm x 7cm
Omanik: Tartu Ülikooli kunstimuuseum
Tähis: KMM GR 1776

2. Konserveerimistööde eesmärk

Korrastada edasiseks säilitamiseks ja eksponeerimiseks
Tööd alustatud: jaanuar 2024
Tööd lõpetatud: mai 2024

3. Objekti iseloomustus ja uurimine

Karp on valmistatud puidust ja selja küljel ühendatud nahaga ning kaetud linase tekstiiliga (meenutab lõuendi kangast). Karbi kolm külge on fikseeritud karbi põhjale omavahel tappliites. Neljas, karbi selja külge, avaneb koos kaanega ja langeb tasapinnale, kus karp

avatakse. Küljed on kaetud marmorpaberiga, karbi sisu kliisterpaberiga. Esiküljel on kaks metallist lukkumit ja lisaks üks kummalgi küljeserval.

4. Objekti seisund enne konserveerimist

Karbi alumine (vasak) külg on lahtine ja kinnitub karbi külge ainult marmorpaberi kaudu. Kaane nurkadel on kulumisjäljed – tekstiil on rebenenud ja puidul kerged vigastused. Karbi pind on tolmane ja määrdunud. Neljast lukkumist on säilinud ainult üks esikülje paremal poolel. Karbil on hiljem lisatud kleebised.

5. Konserveerimiskava

Fotografeerimine
Dokumenteerimine
Kuivpuhastus: tekstiil, paber
Siltide eemaldamine
Marmorpaberi puhastamine
Metallist panuste puhastamine ja korrastamine
Konstruksiooni vigastuste parandamine
Katkiste nurkade korrastamine
Kattematerjali korrastamine

6. Konserveerimistööde kirjeldus

Jrk.Nr.	Tööde kirjeldus	Kasutatud materjalid; töövahendid, retseptid, firmad
1.	Fotografeerimine: Jaak Rand, Mariana Hirv, Jolana Laidma	
2.	Tekstiili kuivpuhastus: Kogu tekstiiliga kaetud pind puhastati tahmakäsnaga.	-tahmakäsn

3.	Siltide eemaldamine: Metallist märgis eemaldati spaatli ja tangidega. Kleebised eemaldati eukalüptiõli ja metüülselluloosiga.	-eukalüptiõli -2,5% metüülselluloos -destilleeritud vesi -skalpell
4.	Marmorpaberi märgpuhastus: Pind puhastati ensüümidega, kasutades vatti bambustikul.	-ensüümid -vatt -bambustikud
5.	Metallist lukkumite puhastus: Haak eemaldati karbi küljest kruvikeerajaga ja puhastati EDTA 2,5% vesilahusega, kasutades terasvilla bambustikul. Haagi kinnituskruvi puhastati klaaskiud pliiatsiga.	-EDTA dinaatriumsoola 2,5% lahus -terasvill -klaaskiud pliiats -bambustikud -destilleeritud vesi -kruvikeeraja -nitriilkindad
6.	Konstruksiooni vigastuste parandamine: Katkine ploki serv eraldati karbist marmorpaberit destilleeritud veega niisutades ning tekstiili servast skalpelliga lahutades. Marmorpaber eemaldati välisküljelt niisutatud filterpapi kompressi ja spaatli abil. Ploki serv liimiti PVA-ga tagasi ja fikseeriti pleksiklaaside vahel pitskruvidega. Tappliide tasandati peitliga ja lihviti siledaks. Katkiste tapiotsade tühimikud täideti jaapani paberi ja PVA-kliistri seguga.	-PVA liim -nisujahu kliister -destilleeritud vesi -skalpell -spaatel -pintslid -jaapani paber -filterpapp -holytex -teflonluu -pitskruvid -pleksiklaas -peitel -lihvpaber

	 Lahtine tekstiili serv liimiti tagasi ning puuduliku marmorpaberi alla paigutati sobiva tooniga jaapani paber. 	
7.	Katkiste nurkade korrastamine: Nurkade ümbruses tekstiil avati skalpelliga paremaks ligipääsuks. Nurgad kaeti jaapani paberiga ja tekstiil liimiti tagasi omale kohale. Nurgad, kus tekstiil ei olnud terviklikult säilinud, kaeti omakorda õhukese jaapani paberiga. 	-nisujahu kliister -PVA liim -jaapani paber -pintslid -spaatel -skalpell -teflonluu
8.	Kattematerjali korrastamine: Karbi servadel kulunud ja rebenenud tekstiil liimiti tagasi nisujahu kliistriga ja kaeti õhukese jaapani paberiga ning pärast kuivamist retušeeriti akvarellvärvidega.	-nisujahu kliister -PVA liim -jaapani paber -pintslid

7. Illustratiivne materjal

8. Juhend konserveeritud objekti säilitamiseks ja kasutamiseks

Objekti tuleks kaitsta tolmu, otsese päikesevalguse, liigniiskuse ja -kuivuse eest.

Soovitatav suhteline õhuniiskuse juures mitte üle 40% ning temperatuuri juures 18 °C.

Oluline on hoida säilitustingimused stabiilsena. Valgustugevus 50 luks.

Lisa 3. Tööde album KMM GR 1777

Tööde album

Mariana Lisette Lee Hirv

Teostaja nimi

SA Eesti Vabaõhumuuseum, Konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut

Tööde läbiviimise koht (asutus/osakond)

Jolana Laidma, eseme konservaator, Konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut

Juhendaja/ametiniimetuse/asutus

1. Objekti andmed

Nimetus: Raamatukujuline karp graafika hoiustamiseks
Autor: -
Dateering: 19. saj
Materjal: puit, tekstiil, nahk, paber, marmorpaber, metall
Tehnika: -
Mõõtmed: 40.5cm x 57.5cm x 6.5cm
Omanik: Tartu Ülikooli kunstimuuseum
Tähis: KMM GR 1777

2. Konserveerimistööde eesmärk

Korrastada edasiseks säilitamiseks ja eksponeerimiseks
Tööd alustatud: jaanuar 2024
Tööd lõpetatud: mai 2024

3. Objekti iseloomustus ja uurimine

Karp on valmistatud puidust ja selja küljel ühendatud nahaga ning kaetud linase tekstiiliga (meenutab lõuendi kangast). Karbi kolm külge on fikseeritud karbi põhjale omavahel

tappliites. Neljas, karbi selja külg, avaneb koos kaanega ja langeb tasapinnale, kus karp avatakse. Küljed on kaetud marmorpaberiga, karbi sisu kliisterpaberiga. Esiküljel on kaks metallist lukkumit ja lisaks üks kummalgi küljeserval.

4. Objekti seisund enne konserveerimist

Karbi põhja vasakul serval on pika aja jooksul puidu kuivamisest tekkinud sälk ning ka tappliide on kuivamisega kergelt paigast nihkunud. Serva kangas ja marmorpaber on lahti tulnud. Kaane nurkadel on kulumisjäljed – tekstiil on rebenenud ja puidul kerged vigastused. Karbi pind on tolmune ja määrdunud. Neljast lukkumist on puudu üks esikülje vasakul poolel. Karbil on hiljem lisatud kleebised.

5. Konserveerimiskava

Fotografeerimine
Dokumenteerimine
Kuivpuhastus: tekstiil, paber
Siltide eemaldamine
Marmorpaberi puhastamine
Metallist panuste puhastamine ja korrastamine
Konstruksiooni parandused
Katkiste nurkade korrastamine
Kattematerjali korrastamine

6. Konserveerimistööde kirjeldus

Jrk.Nr.	Tööde kirjeldus	Kasutatud materjalid; töövahendid, retseptid, firmad
9.	Fotografeerimine: Jaak Rand, Mariana Hirv, Jolana Laidma	
10.	Tekstiili kuivpuhastus: Kogu tekstiiliga kaetud pind puhastati tahmakäsnaga.	-tahmakäsn
11.	Siltide eemaldamine: Metallist märgis eemaldati spaatli ja tangidega. Kleebised eemaldati eukalüptiõli ja metüülselluloosiga.	-eukalüptiõli -2,5% metüülselluloos -destilleeritud vesi -skalpell

12.	Marmorpaberi märgpuhastus: Pind puhastati ensüümidega, kasutades vatti bambustikul.	-ensüümid -vatt -bambustikud
13.	Metallist lukkumite puhastus: Haagid eemaldati karbi küljest kruvikeerajaga ja puhastati EDTA 2,5% vesilahusega, kasutades terasvilla bambustikul. Haagi kinnituskruvi puhastati klaaskiud pliiatsiga.	-EDTA dinaatriumsoola 2,5% lahus -terasvill -klaaskiud pliiats -bambustikud -destilleeritud vesi -kruvikeeraja -nitriilkindad
14.	Konstruksiooni parandused: Põhjas olev sälk ja tappliite ebatasasused täideti jaapani paberi ja PVA-nisujahu klistri seguga ning kaeti toneeritud jaapani paberiga. Lahtine tekstiil ja marmorpaber liimiti tagasi nisujahu klistriga.	-nisujahu klistri -PVA liim -jaapani paber -pintslid -spaatel -teflonluu
15.	Katkiste nurkade korrastamine: Nurkade ümbruses tekstiil avati skalpelliga paremaks ligipääsuks. Nurgad kaeti jaapani paberiga ja tekstiil liimiti tagasi oma kohale. Nurgad, kus tekstiil ei olnud terviklikult säilinud, kaeti omakorda õhukese jaapani paberiga.	-nisujahu klistri -PVA liim -jaapani paber -pintslid -spaatel -skalpell -teflonluu
16.	Kattematerjali korrastamine: Karbi servadel kulunud ja rebenenud tekstiil liimiti tagasi nisujahu klistriga ja kaeti õhukese jaapani paberiga ning pärast kuivamist retušeeriti akvarellvärvidega.	-nisujahu klistri -PVA liim -jaapani paber -pintslid

7. Ilustratiivne materjal

8. Juhend konserveeritud objekti säilitamiseks ja kasutamiseks

Objekti tuleks kaitsta tolmu, otsese päikesevalguse, liigniiskuse ja -kuivuse eest.

Soovitatav suhteline õhuniiskuse juures mitte üle 40% ning temperatuuri juures 18 °C.

Oluline on hoida säilitustingimused stabiilsena. Valgustugevus 50 luks.

Lisa 4. Tööde album KMM GR 1778

Tööde album

Mariana Lisette Lee Hirv

Teostaja nimi

SA Eesti Vabaõhumuuseum, Konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut

Tööde läbiviimise koht (asutus/osakond)

Jolana Laidma, eseme konservaator, Konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut

Juhendaja/ametnimetus/asutus

1. Objekti andmed

Nimetus: Raamatukujuline karp graafika hoiustamiseks
Autor: -
Dateering: 19. saj
Materjal: puit, tekstiil, nahk, paber, marmorpaber, metall
Tehnika: -
Mõõtmed: 54cm x 69cm x 7cm
Omanik: Tartu Ülikooli kunstimuuseum
Tähis: KMM GR 1778

2. Konserveerimistööde eesmärk

Korrastada edasiseks säilitamiseks ja eksponeerimiseks
Tööd alustatud: jaanuar 2024
Tööd lõpetatud: mai 2024

3. Objekti iseloomustus ja uurimine

Karbi kaas ja põhi on valmistatud kõvaköite papist ja seljal ühendatud nahaga ning kaetud linase tekstiiliga (meenutab lõuendi kangast). Karbi neli külge on puidust, millest kolm on fikseeritud naeltega karbi põhjale omavahel tappliites. Neljas, karbi selja külg, avaneb koos kaanega ja langeb tasapinnale, kus karp avatakse. Küljed on kaetud marmorpaberiga, karbi

sisu kliisterpaberiga. Esiküljel on kaks metallist lukkumit ja lisaks üks kummalgi küljeserval.

4. Objekti seisund enne konserveerimist

Varasematest parandustest on karbi selja otstes peale liimitud tekstiili lapid. Alumise otsa servas on tekstiil ja nahk läbi kulunud ning puidukiud lahti. Kaane nurkadel ja servadel on tugevad kulumisjäljed – tekstiil on rebenenud ja papi kihid lahtised. Kaane alumise haagi kinnitusaas on nõrgenenud papi servas ebastabiilne. Karbi pind on tolmune ja määrdunud. Karbi seljal on hiljem lisatud kleeibised.

5. Konserveerimiskava

Fotografeerimine
Dokumenteerimine
Kuivpuhastus: tekstiil, paber
Siltide eemaldamine
Marmorpaberi puhastamine
Metallist panuste puhastamine ja korrastamine
Katkiste nurkade korrastamine
Naha parandus
Lukkumi aasa parandus
Kattematerjali korrastamine

6. Konserveerimistööde kirjeldus

Jrk.Nr.	Tööde kirjeldus	Kasutatud materjalid; töövahendid, retseptid, firmad
17.	Fotografeerimine: Jaak Rand, Mariana Hirv, Jolana Laidma	
18.	Tekstiili kuivpuhastus: Kogu tekstiiliga kaetud pind puhastati tahmakäsnaga.	-tahmakäsn

		
19.	Siltide eemaldamine: Metallist märgis eemaldati spaatli ja tangidega. Kleebised eemaldati 2,5% metüütselluloosi ja skalpelliga. 	-eukalüptiõli -2,5% metüütselluloos -destilleeritud vesi -skalpell
20.	Marmorpaberi märgpuhastus: Pind puhastati ensüümidega, kasutades vatti bambustikul.	-ensüümid -vatt -bambustikud
21.	Metallist lukumite puhastus: Lukkumid eemaldati karbi küljest kruvikeerajaga. Haagid puhastati EDTA 2,5% vesilahusega, kasutades terasvilla bambustikul. Haagi kinnituskruvi puhastati klaaskiud pliiatsiga.	-EDTA dinaatriumsoola 2,5% lahus -terasvill -klaaskiud pliiats -bambustikud -destilleeritud vesi -kruvikeeraja -nitriilkindad
22.	Katkiste nurkade korrastamine: Nurkade ümbruses tekstiil avati skalpelliga paremaks ligipääsuks. Papi lahtised kihid liimiti nisujahu kliistri ja PVA seguga ning jäeti surveklambritega fikseeritult holytexi ja pleksiklaasi tükkide vahele kuivama. Pärast kuivamist kaeti nurga servad jaapani paberiga ja tekstiil liimiti tagasi omale kohale. Nurgad, kus tekstiil ei olnud terviklikult säilinud, kaeti omakorda õhukese jaapani paberiga.	-nisujahu kliister -PVA liim -jaapani paber -holytex -pintslid -spaatel -skalpell -teflonluu -pleksiklaas -surveklambrid

23.	Naha parandus: Karbi selja otsal avati tekstiili ja naha servad spaatliga. Lahtised puidu kiud liimiti kokku ning serva ühenduskoht toestati õhendatud naha tükiga. Vana nahk ja tekstiil liimiti tagasi, kaeti holytexi ja vildiga ning survestati elastiksidemega.	-nisujahu kliister -PVA liim -veise taimparknahk -spaatel -skalpell -pintslid -holytex -vilttekk -elastikside
24.	Lukkumi aasa parandus: Eemaldati alumise haagi kinnitus kaanelt. Serva lahtised kihid liimiti kokku ja toestati jaapani paberiga, tekstiil liimiti tagasi ja kaeti õhema jaapani paberiga. Pärast kuivamist puuriti aasa kinnituse jaoks kaks uut auku ning aas fikseeriti tagasi õigele kohale.	-nisujahu kliister -PVA liim -jaapani paber -akutrell -näpitsad
25.	Kattematerjali korrastamine: Karbi servadel kulunud ja rebenenud tekstiil liimiti tagasi nisujahu kliistriga ja kaeti õhukese jaapani paberiga ning pärast kuivamist retušeeriti akvarellvärvidega.	-nisujahu kliister -PVA liim -jaapani paber -pintslid -spaatel -teflonluu

7. Illustratiivne materjal

8. Juhend konserveeritud objekti säilitamiseks ja kasutamiseks

Objekti tuleks kaitsta tolmu, otsese päikesevalguse, liigniiskuse ja -kuivuse eest.

Soovitatav suhteline õhuniiskuse juures mitte üle 40% ning temperatuuri juures 18 °C.

Oluline on hoida säilitustingimused stabiilsena. Valgustugevus 50 luks.